

Standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminu w ostatnim roku nauki w gimnazjum

A. Standardy wymagań z zakresu przedmiotów humanistycznych

I. Czytanie i odbiór tekstów kultury

Uczeń:

- 1) czyta teksty kultury (w tym źródła historyczne) rozumiane jako wszelkie wytwory kultury materialnej i duchowej człowieka, podlegające odczytywaniu i interpretacji, zwłaszcza teksty kultury należące do polskiego dziedzictwa kulturowego - na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym,
- 2) interpretuje teksty kultury, uwzględniając intencje nadawcy, odróżnia fakty od opinii, prawdę historyczną od fikcji, dostrzega perswazję, manipulację, wartościowanie,
- 3) wyszukuje informacje zawarte w różnych tekstach kultury, w szczególności w tekstach literackich, publicystycznych, popularnonaukowych, aktach normatywnych, ilustracjach, mapach, tabelach, diagramach, wykresach, schematach,
- 4) dostrzega w odczytywanych tekstach środki wyrazu i określa ich funkcje - dostrzega środki wyrazu typowe dla: tekstów literackich, tekstów publicystycznych, dzieł sztuki plastycznej i muzyki,
- 5) odnajduje i interpretuje związki przyczynowo- skutkowe w rozwoju cywilizacyjnym Polski i świata - odnajduje i interpretuje związki przyczynowo- skutkowe w polityce, gospodarce, kulturze i życiu społecznym,
- 6) dostrzega i analizuje konteksty niezbędne do interpretacji tekstów kultury: historyczny, biograficzny, filozoficzny, religijny, literacki, plastyczny, muzyczny, regionalny i wypowiada się na ich temat oraz wyjaśnia zależności między różnymi rodzajami tekstów kultury (plastyką, muzyką, literaturą),
- 7) dostrzega wartości wpisane w teksty kultury.

II. Tworzenie własnego tekstu

Uczeń:

- 1) buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym, w następujących formach: opis, opowiadanie, charakterystyka, sprawozdanie, recenzja, rozprawka, notatka, plan, reportaż, artykuł, wywiad, ogłoszenie, zaproszenie, dedykacja, podanie, list, pamiętnik,
- 2) posługuje się kategoriami i pojęciami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych i ścieżek edukacyjnych,
- 3) tworzy teksty o charakterze informacyjnym lub perswazyjnym, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej,
- 4) zna i stosuje zasady organizacji tekstu, tworzy tekst na zadany temat, spójny pod względem logicznym i składniowym,
- 5) formułuje, porządkuje i wartościuje argumenty uzasadniające stanowisko własne lub cudze,
- 6) analizuje, porównuje, porządkuje i syntetyzuje informacje zawarte w tekstach kultury,
- 7) dokonuje celowych operacji na tekście: streszcza, rozwija, przekształca stylistycznie,
- 8) wypowiada się na temat związków między kulturą rodzimą a innymi kręgami kulturowymi, w tym komentuje powiązania, zwłaszcza między kulturą polską a śródziemnomorską, oraz określa te powiązania w różnych obszarach: polityce, kulturze, gospodarce, życiu codziennym, w odniesieniu do przeszłości i w czasach obecnych,
- 9) formułuje problemy, podaje sposoby ich rozwiązania, wyciąga wnioski, wypowiada się na temat sytuacji problemowej przedstawionej w tekstach kultury.

B. Standardy wymagań z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych

I. Umiejętne stosowanie terminów, pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych niezbędnych w praktyce życiowej i dalszym kształceniu

Uczeń:

1) stosuje terminy i pojęcia matematyczno-przyrodnicze:

a) czyta ze zrozumieniem teksty, w których występują terminy i pojęcia matematyczno-przyrodnicze, np. w podręcznikach, w prasie,

b) wybiera odpowiednie terminy i pojęcia do opisu zjawisk, właściwości, zachowań, obiektów i organizmów,

c) stosuje terminy dotyczące racjonalnego użytkowania środowiska,

2) wykonuje obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych:

a) stosuje w praktyce własności działań,

b) operuje procentami,

c) posługuje się przybliżeniami,

d) posługuje się jednostkami miar,

3) posługuje się własnościami figur:

a) dostrzega kształty figur geometrycznych w otaczającej rzeczywistości,

b) oblicza miary figur płaskich i przestrzennych,

c) wykorzystuje własności miar.

II. Wyszukiwanie i stosowanie informacji

Uczeń:

1) odczytuje informacje przedstawione w formie:

- a) tekstu,
- b) mapy,
- c) tabeli,
- d) wykresu,
- e) rysunku,
- f) schematu,
- g) fotografii,

2) operuje informacją:

- a) selekcjonuje informacje,
- b) porównuje informacje,
- c) analizuje informacje,
- d) przetwarza informacje,
- e) interpretuje informacje,
- f) czytelnie prezentuje informacje,
- g) wykorzystuje informacje w praktyce.

III. Wskazywanie i opisywanie faktów, związków i zależności, w szczególności przyczynowo- skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych

Uczeń:

1) wskazuje prawidłowości w procesach, w funkcjonowaniu układów i systemów:

- a) wyodrębnia z kontekstu dane zjawisko,
- b) określa warunki jego występowania,

- c) opisuje przebieg zjawiska w czasie i przestrzeni,
  - d) wykorzystuje zasady i prawa do objaśniania zjawisk,
- 2) posługuje się językiem symboli i wyrażeń algebraicznych:
- a) zapisuje wielkości za pomocą symboli,
  - b) zapisuje wielkości za pomocą wyrażeń algebraicznych,
  - c) przekształca wyrażenia algebraiczne,
  - d) zapisuje związki i procesy w postaci równań i nierówności,
- 3) posługuje się funkcjami:
- a) wskazuje zależności funkcyjne,
  - b) opisuje funkcje za pomocą wzorów, wykresów i tabel,
  - c) analizuje funkcje przedstawione w różnej postaci i wyciąga wnioski,
- 4) stosuje zintegrowaną wiedzę do objaśniania zjawisk przyrodniczych:
- a) łączy zdarzenia w ciągi przemian,
  - b) wskazuje współczesne zagrożenia dla zdrowia człowieka i środowiska przyrodniczego,
  - c) analizuje przyczyny i skutki oraz proponuje sposoby przeciwdziałania współczesnym zagrożeniom cywilizacyjnym,
  - d) potrafi umiejscowić sytuacje dotyczące środowiska przyrodniczego w szerszym kontekście społecznym.

IV. Stosowanie zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów

Uczeń:

- 1) stosuje techniki twórczego rozwiązywania problemów:
- a) formułuje i sprawdza hipotezy,

b) kojarzy różnorodne fakty, obserwacje, wyniki doświadczeń i wyciąga wnioski,

2) analizuje sytuację problemową:

a) dostrzega i formułuje problem,

b) określa wartości dane i szukane (określa cel),

3) tworzy modele sytuacji problemowej:

a) wyróżnia istotne wielkości i cechy sytuacji problemowej,

b) zapisuje je w terminach nauk matematyczno-przyrodniczych,

4) tworzy i realizuje plan rozwiązania:

a) rozwiązuje równania i nierówności stanowiące model problemu,

b) układa i wykonuje procedury osiągnięcia celu,

5) opracowuje wyniki:

a) ocenia wyniki,

b) interpretuje wyniki,

c) przedstawia wyniki.

STANDARDY WYMAGAŃ PRZEZNACZONE DLA UCZNIÓW NIEWIDOMYCH I SŁABO WIDZĄCYCH

A. Standardy wymagań z zakresu przedmiotów humanistycznych

I. Czytanie i odbiór tekstów kultury

Uczeń:

- 1) czyta teksty kultury (w tym źródła historyczne) rozumiane jako wszelkie wytwory kultury materialnej i duchowej człowieka, podlegające odczytywaniu i interpretacji, zwłaszcza teksty kultury należące do polskiego dziedzictwa kulturowego - na poziomie dosłownym, przerośnym i symbolicznym,
- 2) interpretuje teksty kultury, uwzględniając intencje nadawcy, odróżnia fakty od opinii, prawdę historyczną od fikcji, dostrzega perswazję, manipulację, wartościowanie,
- 3) wyszukuje informacje zawarte w różnych tekstach kultury, w szczególności w tekstach literackich, publicystycznych, popularnonaukowych, aktach normatywnych, mapach, tabelach, diagramach, wykresach, schematach,
- 4) dostrzega w odczytywanych tekstach środki wyrazu i określa ich funkcje - dostrzega środki wyrazu typowe dla: tekstów literackich, tekstów publicystycznych, dzieł sztuki plastycznej i muzyki,
- 5) odnajduje i interpretuje związki przyczynowo- skutkowe w rozwoju cywilizacyjnym Polski i świata - odnajduje i interpretuje związki przyczynowo- skutkowe w polityce, gospodarce, kulturze i życiu społecznym,
- 6) dostrzega i analizuje konteksty niezbędne do interpretacji tekstów kultury: historyczny, biograficzny, filozoficzny, religijny, literacki, plastyczny, muzyczny, regionalny i wypowiada się na ich temat oraz wyjaśnia zależności między różnymi rodzajami tekstów kultury (plastyką, muzyką, literaturą),
- 7) dostrzega wartości wpisane w teksty kultury.

II. Tworzenie własnego tekstu

Uczeń:

- 1) buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym w następujących formach: opis, opowiadanie, charakterystyka, sprawozdanie, recenzja, rozprawka, notatka, plan, reportaż, artykuł, wywiad, ogłoszenie, zaproszenie, dedykacja, podanie, list, pamiętnik,
- 2) posługuje się kategoriami i pojęciami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych i ścieżek edukacyjnych,
- 3) tworzy teksty o charakterze informacyjnym lub perswazyjnym, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej,
- 4) zna i stosuje zasady organizacji tekstu, tworzy tekst na zadany temat, spójny pod względem logicznym i składniowym,
- 5) formułuje, porządkuje i wartościuje argumenty uzasadniające stanowisko własne lub cudze,
- 6) analizuje, porównuje, porządkuje i syntetyzuje informacje zawarte w tekstach kultury,
- 7) dokonuje celowych operacji na tekście: streszcza, rozwija, przekształca stylistycznie,
- 8) wypowiada się na temat związków między kulturą rodzimą a innymi kręgami kulturowymi, w tym komentuje powiązania, zwłaszcza między kulturą polską a śródziemnomorską, oraz określa te powiązania w różnych obszarach: polityce, kulturze, gospodarce, życiu codziennym, w odniesieniu do przeszłości i w czasach obecnych,
- 9) formułuje problemy, podaje sposoby ich rozwiązania, wyciąga wnioski - wypowiada się na temat sytuacji problemowej przedstawionej w tekstach kultury.

B. Standardy wymagań z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych

I. Umiejętne stosowanie terminów, pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych niezbędnych w praktyce życiowej i dalszym kształceniu

Uczeń:

1) stosuje terminy i pojęcia matematyczno-przyrodnicze:

a) czyta ze zrozumieniem teksty, w których występują terminy i pojęcia matematyczno-przyrodnicze, np. w podręcznikach, w prasie,

b) wybiera odpowiednie terminy i pojęcia do opisu zjawisk, właściwości, zachowań, obiektów i organizmów,

c) stosuje terminy dotyczące racjonalnego użytkowania środowiska,

2) wykonuje obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych:

a) stosuje w praktyce własności działań,

b) operuje procentami,

c) posługuje się przybliżeniami,

d) posługuje się jednostkami miar,

3) posługuje się własnościami figur:

a) dostrzega kształty figur geometrycznych w otaczającej rzeczywistości,

b) oblicza miary figur płaskich i przestrzennych,

c) wykorzystuje własności miar.

II. Wyszukiwanie i stosowanie informacji

Uczeń:

1) odczytuje informacje przedstawione w formie:

a) tekstu,

b) mapy,

c) tabeli,

d) wykresu,

e) schematu,

2) operuje informacją:

- a) selekcjonuje informacje,
- b) porównuje informacje,
- c) analizuje informacje,
- d) przetwarza informacje,
- e) interpretuje informacje,
- f) czytelnie prezentuje informacje,
- g) wykorzystuje informacje w praktyce.

III. Wskazywanie i opisywanie faktów, związków i zależności, w szczególności przyczynowo- skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych

Uczeń:

1) wskazuje prawidłowości w procesach, w funkcjonowaniu układów i systemów:

- a) wyodrębnia z kontekstu dane zjawisko,
- b) określa warunki jego występowania,
- c) opisuje przebieg zjawiska w czasie i przestrzeni,
- d) wykorzystuje zasady i prawa do objaśniania zjawisk,

2) posługuje się językiem symboli i wyrażeń algebraicznych:

- a) zapisuje wielkości za pomocą symboli,
- b) zapisuje wielkości za pomocą wyrażeń algebraicznych,
- c) przekształca wyrażenia algebraiczne,
- d) zapisuje związki i procesy w postaci równań i nierówności,

3) posługuje się funkcjami:

- a) wskazuje zależności funkcyjne,
- b) opisuje funkcje za pomocą wzorów, wykresów i tabel,
- c) analizuje funkcje przedstawione w różnej postaci i wyciąga wnioski,
- 4) stosuje zintegrowaną wiedzę do objaśniania zjawisk przyrodniczych:
  - a) łączy zdarzenia w ciągi przemian,
  - b) wskazuje współczesne zagrożenia dla zdrowia człowieka i środowiska przyrodniczego,
  - c) analizuje przyczyny i skutki oraz proponuje sposoby przeciwdziałania współczesnym zagrożeniom cywilizacyjnym,
  - d) potrafi umiejscowić sytuacje dotyczące środowiska przyrodniczego w szerszym kontekście społecznym.

IV. Stosowanie zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów

Uczeń:

- 1) stosuje techniki twórczego rozwiązywania problemów:
  - a) formułuje i sprawdza hipotezy,
  - b) kojarzy różnorodne fakty, obserwacje, wyniki doświadczeń i wyciąga wnioski,
- 2) analizuje sytuację problemową:
  - a) dostrzega i formułuje problem,
  - b) określa wartości dane i szukane (określa cel),
- 3) tworzy modele sytuacji problemowej:
  - a) wyróżnia istotne wielkości i cechy sytuacji problemowej,
  - b) zapisuje je w terminach nauk matematyczno-przyrodniczych,
- 4) tworzy i realizuje plan rozwiązania:
  - a) rozwiązuje równania i nierówności stanowiące model problemu,

b) układa i wykonuje procedury osiągania celu,

5) opracowuje wyniki:

a) ocenia wyniki,

b) interpretuje wyniki,

c) przedstawia wyniki.

STANDARDY WYMAGAŃ PRZEZNACZONE DLA UCZNIÓW NIESŁYSZĄCYCH I SŁABO SŁYSZĄCYCH

A. Standardy wymagań z zakresu przedmiotów humanistycznych

I. Czytanie i odbiór tekstów kultury

Uczeń:

1) czyta teksty kultury na poziomie dosłownym, przenośnym,

2) interpretuje teksty kultury, uwzględniając intencje nadawcy - odróżnia prawdę historyczną od fikcji, dostrzega wartościowanie,

3) wyszukuje informacje zawarte w różnych tekstach kultury, w szczególności w tekstach literackich, publicystycznych, ilustracjach, mapach, tabelach, wykresach, schematach,

4) dostrzega w odczytywanych tekstach środki wyrazu typowe dla: tekstów literackich, tekstów publicystycznych i dzieł sztuki plastycznej,

5) odnajduje związki przyczynowo-skutkowe w kulturze i życiu społecznym,

6) dostrzega konteksty niezbędne do interpretacji tekstów kultury, w szczególności kontekst historyczny, biograficzny, plastyczny,

7) dostrzega wartości wpisane w teksty kultury.

II. Tworzenie własnego tekstu

Uczeń:

- 1) buduje wypowiedzi w następujących formach: opis, opowiadanie, charakterystyka, sprawozdanie, notatka, plan, ogłoszenie, zaproszenie, dedykacja, podanie, list,
- 2) posługuje się kategoriami i pojęciami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych i ścieżek edukacyjnych,
- 3) tworzy teksty o charakterze informacyjnym,
- 4) zna i stosuje zasady organizacji tekstu - tworzy tekst na zadany temat, spójny pod względem logicznym,
- 5) formułuje i wartościuje argumenty uzasadniające stanowisko własne lub cudze,
- 6) analizuje, porównuje, porządkuje i syntetyzuje informacje zawarte w tekstach kultury,
- 7) streszcza tekst.

B. Standardy wymagań z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych

I. Umiejętne stosowanie terminów, pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych niezbędnych w praktyce życiowej i dalszym kształceniu

Uczeń:

- 1) stosuje terminy i pojęcia matematyczno-przyrodnicze:
  - a) czyta ze zrozumieniem teksty, w których występują terminy i pojęcia matematyczno-przyrodnicze, np. w podręcznikach, w prasie,
  - b) wybiera odpowiednie terminy i pojęcia do opisu zjawisk, właściwości, zachowań, obiektów i organizmów,
  - c) stosuje terminy dotyczące racjonalnego użytkowania środowiska,
- 2) wykonuje obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych:
  - a) stosuje w praktyce własności działań,

b) operuje procentami,

c) posługuje się przybliżeniami,

d) posługuje się jednostkami miar,

3) posługuje się własnościami figur:

a) dostrzega kształty figur geometrycznych w otaczającej rzeczywistości,

b) oblicza miary figur płaskich i przestrzennych,

c) wykorzystuje własności miar.

II. Wyszukiwanie i stosowanie informacji

Uczeń:

1) odczytuje informacje przedstawione w formie:

a) tekstu,

b) mapy,

c) tabeli,

d) wykresu,

e) rysunku,

f) schematu,

g) fotografii,

2) operuje informacją:

a) selekcionuje informacje,

b) porównuje informacje,

c) analizuje informacje,

d) przetwarza informacje,

- e) interpretuje informacje,
- f) czytelnie prezentuje informacje,
- g) wykorzystuje informacje w praktyce.

III. Wskazywanie i opisywanie faktów, związków i zależności, w szczególności przyczynowo- skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych

Uczeń:

1) wskazuje prawidłowości w procesach, w funkcjonowaniu układów i systemów:

- a) wyodrębnia z kontekstu dane zjawisko,
- b) określa warunki jego występowania,
- c) opisuje przebieg zjawiska w czasie i przestrzeni,
- d) wykorzystuje zasady i prawa do objaśniania zjawisk,

2) posługuje się językiem symboli i wyrażeń algebraicznych:

- a) zapisuje wielkości za pomocą symboli,
- b) zapisuje wielkości za pomocą wyrażeń algebraicznych,
- c) przekształca wyrażenia algebraiczne,
- d) zapisuje związki i procesy w postaci równań i nierówności,

3) posługuje się funkcjami:

- a) wskazuje zależności funkcyjne,
- b) opisuje funkcje za pomocą wzorów, wykresów i tabel,

4) stosuje zintegrowaną wiedzę do objaśniania zjawisk przyrodniczych:

- a) łączy zdarzenia w ciągi przemian,
- b) wskazuje współczesne zagrożenia dla zdrowia człowieka i środowiska przyrodniczego,

c) analizuje przyczyny i skutki oraz proponuje sposoby przeciwdziałania współczesnym zagrożeniom cywilizacyjnym,

d) potrafi umiejscowić sytuacje dotyczące środowiska przyrodniczego w szerszym kontekście społecznym.

IV. Stosowanie zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów

Uczeń:

1) stosuje techniki twórczego rozwiązywania problemów:

a) formułuje i sprawdza hipotezy,

b) kojarzy różnorodne fakty, obserwacje, wyniki doświadczeń i wyciąga wnioski,

2) analizuje sytuację problemową:

a) dostrzega i formułuje problem,

b) określa wartości dane i szukane (określa cel),

3) tworzy modele sytuacji problemowej:

a) wyróżnia istotne wielkości i cechy sytuacji problemowej,

b) zapisuje je w terminach nauk matematyczno-przyrodniczych,

4) tworzy i realizuje plan rozwiązania:

a) rozwiązuje równania i nierówności stanowiące model problemu,

b) układa i wykonuje procedury osiągnięcia celu,

5) opracowuje wyniki:

a) ocenia wyniki,

b) interpretuje wyniki,

c) przedstawia wyniki.

W przypadku uczniów niepełnosprawnych należy uwzględnić problemy językowe tych uczniów, nie wymagając złożonych wypowiedzi na piśmie.